

Адреса для листування: а/с 316, м. Львів, 79000, Україна. Адреса: вул. Івана Франка, 9, оф. 1а, м. Львів, 79005.
Тел./факс: +(38) 032-225-76-82, Тел. +(38) 032-243-38-88, Електронна скринька: epl@mail.lviv.ua, Веб-сайт: <http://epl.org.ua>.

**Міністерство екології та природних ресурсів
України**

вул. Митрополита Василя Липківського, 35
03035, м. Київ

ЗВЕРНЕННЯ

стосовно критичних проблем та заходів на їхнє вирішення у сфері екологічної політики

МБО «Екологія-Право-Людина», усвідомлюючи і розділяючи із суспільством високий рівень очікувань, пов'язаних із процесом глибоких змін суспільно-економічних та екополітичних відносин у нашій державі, звертається до Міністерства екології та природних ресурсів України із пропозиціями стосовно низки проблем та заходів на їхнє вирішення законодавчого, інституційного, управлінського та технічного характеру у сфері екополітики, які, на нашу думку, є першочерговими до вирішення/запровадження новою національною владою України:

1. Адміністративна реформа 2011 року, запроваджена відомими законами Мірошниченка, спричинила фрагментацію екологічних інституцій (виокремлення із Мінприроди та створення нових центральних органів державної влади, скасування територіальних управлінь Мінприроди та створення відповідних департаментів в облдержадміністраціях) та негативно вплинула на стан довкілля в Україні. В результаті на сьогодні в Україні існує величезна кількість варіантів вирішення різноманітних екологічних питань, які між собою жодним чином не узгоджуються. Також внаслідок адміністративної реформи ліквідована Державна служба заповідної справи, яка відповідала за 6 % площі України, зайнятих природно-заповідним фондом.

Правовий механізм вирішення цієї проблеми - це повернення до структури органів влади та ЦОВВ у сфері охорони довкілля, які існували до проведення адміністративної реформи.

2. Державна екологічна експертиза на сьогодні втратила свою актуальність як інструмент забезпечення безпечного довкілля. Разом з тим, не усі види діяльності були охоплені створеною натомість системою експертизи проектної документації на будівництво. Неохопленими залишилися, зокрема, проекти у сфері ядерної енергетики. Дотримання радіаційної безпеки не є гарантією дотримання екологічної безпеки.

У цій сфері необхідно на законодавчому рівні закріпити обов'язок проведення державної екологічної експертизи будь-який проектів у сфері ядерної енергетики.

3. Негайного реформування потребує система дозволів у сфері охорони довкілля (налічується понад вісімдесят), яка на сьогодні залишається погано врегульованою законодавчо, і в результаті цього надзвичайно корумпованою. Як приклад, можна навести отримання дозволів на спецводокористування. Окрім того, що процедура видачі цього дозволу передбачає подвійну дозвільну систему (видачі дозволу на

дозвіл), неузгодженими є практики щодо строків, протягом яких дозволи видаються, та як довго вони діють. Також відсутній єдиний затверджений перелік документів, необхідних для подачі на видачу дозволу на спецводокористування.

Необхідно спростити дозвільні процедури, шляхом прийняття відповідних підзаконних актів. Основними принципами реформи мають стати – зменшення обсягу та підвищення ефективності дозволів, скасування подвійності дозволів, встановлення порогових значень природокористування/впливу, до досягнення яких дозвіл не потрібен, збільшення строку дії дозволів, запровадження Єдиного національного електронного реєстру дозволів у сфері охорони довкілля. Реалізація цих кроків серед іншого дозволить зменшити кількість працівників дозвільних органів.

4. В Україні на сьогодні повністю відсутній інститут попередження негативного впливу на довкілля господарської діяльності, роль якого раніше частково виконувала державна екологічна експертиза. У зв'язку із цим, органи, що приймають екологічно-важливі рішення в процесі їх прийняття, не враховують наслідки для довкілля від реалізації таких проектів та позицію громадськості. Така ситуація не лише становить загрозу екологічній безпеці громадян України і підриває інвестиційний клімат, але й сягає рівня порушення міжнародних зобов'язань держави за низкою міжнародних договорів.

Для вирішення цієї проблеми необхідно запровадити в Україні європейську систему оцінки впливу на навколишнє середовище, в тому числі стратегічної, яка би забезпечувала ефективне врахування прогнозованих впливів на довкілля запланованої діяльності (проектів, планів, програм) та думки громадськості органом, що приймає рішення про погодження такої діяльності (затвердження плану чи програми).

5. Вже понад п'ятнадцять років Україна є стороною Організації Конвенції, а у 2011 році в Україні вступив в силу один із найпрогресивніших у світі закон про доступ до публічної інформації. Тим не менше, проблема доступу до документів, що знаходяться у володінні Мінприроди та інших органів, що володіють екологічною інформацією, залишається актуальною і надалі.

У зв'язку із цим необхідно забезпечити неухильне виконання розпорядниками екологічної інформації вимог законодавства про доступ до публічної та екологічної інформації, в тому числі, відмовитися від практик незаконного обмеження доступу до інформації, незаконних відмов у доступі до документів, а також ігнорування положень про активне поширення інформації про свою діяльність через офіційні веб-сайти. Також необхідно провести заходи у сфері адаптації до світових стандартів у сфері первинного обліку та звітності у сфері охорони довкілля (PRTR, SEIS, і т. д.). Розбудови і поширення потребують системи електронного урядування у сфері охорони довкілля (єдині національні реєстри забруднюючих речовин та майданчиків, реєстри дозвільних документів, моніторингових та звітних документів).

6. Вже давно національне законодавство передбачає обов'язкове ведення кадастрів природних ресурсів та визначає кадастри як основне джерело екологічної інформації, до якого повинен забезпечуватись вільний доступ громадськості. Натомість ведення кадастрів природних ресурсів здійснюється незадовільно. Доступ до деяких існуючих кадастрів є закритим і обмежений грифом для службового користування.

Необхідно налагодити роботу із належним веденням кадастрів та забезпечити вільний доступ громадськості до них.

7. З метою виявлення та запобігання порушень вимог природоохоронного законодавства суб'єктами господарювання та забезпечення інтересів суспільства, зокрема належної якості продукції, робіт та послуг, прийнятного рівня небезпеки для населення, навколишнього природного середовища в Україні здійснюється державний контроль. Разом з тим, такий контроль на сьогодні практично повністю втратив свою ефективність.

У цій сфері необхідно провести реформування органів державного контролю, оптимізувати (зменшити) штат екологічних інспекцій, але разом з тим шляхом впровадження передових управлінських технологій підвищити рівень ефективності державного контролю у цій сфері. Необхідно також стимулювати ширше впровадження екологічного аудиту.

8. Відкритість та прозорість є одним із принципів державного контролю. Порушення цих принципів під час здійснення перевірок ставить під сумнів об'єктивність, всебічність та неупередженість їхніх результатів.

Для підвищення якості екологічного контролю та рівня довіри громадян до контролюючих органів необхідно суттєво підвищити відкритість, об'єктивність, неупередженість та прозорість проведення перевірок екологічною інспекцією, зокрема, шляхом обов'язкового залучення до таких перевірок неупереджених понять, скажників, представників інститутів громадянського суспільства, і т. д. Для цього внести відповідні зміни в порядок проведення перевірок дотримання вимог природоохоронного законодавства.

9. Поза увагою реформованих органів охорони природи не може залишитися і питання біорізноманіття, яке включає в себе поняття біологічних ресурсів, у тому числі, генетично модифікованих організмів. На сьогодні законодавство України у цій сфері є фрагментарним. Якщо питання біобезпеки у підзаконних актах більш-менш прописані, чітка лінія державної політики у цій сфері на рівні законів відсутня.

В Україні необхідно на рівні закону встановити прозорі та чіткі критерії у сфері поводження з ГМО та збереження біорізноманіття. Особливу увагу слід приділити органічному сільському господарству, оскільки воно сприяє відновленню довкілля, покращенню стану водних ресурсів та здоров'я громадян України.

10. Не всі проекти нормативно-правових актів у сфері охорони довкілля проходять процедуру громадського обговорення. У випадках залучення громадськості до обговорення часті випадки порушення вимог щодо врахування пропозицій громадськості, необґрунтована відмова у врахуванні коментарів та неповідомлення у письмовому вигляді громадськості про результати розгляду наданих пропозицій.

Пропонуємо чітко врегулювати у законодавстві і налагодити на практиці прозору процедуру максимального врахування думки громадськості під час прийняття нормативно-правових актів, в тому числі регуляторних актів, у сфері охорони довкілля.

11. Державне управління у сфері зміни клімату, за яке відповідальне Держекоінвестагентство та Мінприроди, здійснюється незадовільно. Це пояснюється відсутністю узгодженої кліматоохоронної політики у державі, а також відповідного законодавства. Діяльність посадових осіб цих органів спрямована на економічний інтерес – торгівлю «гарячим повітрям», реалізації проектів спільного впровадження. Реальних кроків на скорочення викидів парникових газів в Україні не здійснюється.

У сфері зміни клімату необхідно прийняти необхідне законодавство, починаючи із базового закону, розпочати на практиці реалізацію кліматоохоронної політики, в першу чергу із її впровадження у різні сектори економіки (енергетику, транспорт, промисловість, сільське та лісове господарство, відходи тощо), широко здійснювати заходи із адаптації до змін клімату та пом'якшення його наслідків.

12. Надмірні обсяги рубок лісів, в тому числі, у зв'язку із широким застосуванням інституту довгострокового тимчасового користування лісовими ділянками.

Пропонуємо заборонити надавати у довгострокове тимчасове користування ліси на 50 років до моменту чіткого врегулювання умов, процедури надання у користування, встановлення обмежень щодо розміру лісової ділянки та строку договору. Також необхідно терміново налагодити прозору систему контролю за використанням лісових ресурсів, в тому числі, за вирубкою лісів.

13. Часті і правопорушення у сфері водних ресурсів: величезне число незаконних забудов на прибережно-захисних смугах, обмеження доступу громадян до водних об'єктів шляхом встановлення огорож, приватної охорони, незаконний вилов риби, забруднення водних ресурсів стоками від господарської діяльності та інша господарська діяльність, яка негативно впливає на стан водного біорізноманіття.

У цій сфері необхідно здійснити заходи по винесенню прибережно-захисних та водоохоронних зон в натуру (на місцевість), встановити жорсткий контроль за незаконним використанням цих зон, в тому числі, випадків обмеження права громадян на загальне користування водними ресурсами.

За потреби, із будь-якого із вищеперелічених питань спеціалісти МБО «Екологія-Право-Людина» готові надати Вам детальніші консультації.

З повагою,
виконавчий директор
МБО «Екологія-Право-Людина»

Олена Кравченко